

התנצלות מאוחרת

היום, שלושים ושמונה שנים לאחר המלחמה, ערב יום הזיכרון לחללי צה"ל אני מבקש סליחה מגדעון גלעדי וחבריו לוחמי פלוגה ב' גדוד 407, על שחשדנו בכשרים בלילה חשוך ותחת אש כבדה, על שראינו את המציאות מנקודת המבט הצרה של הפריסקופ ועל שלא ידענו אז את מעשה גבורתם

סא"ל (במיל') ד"ר עפר דרורי

איתן⁴ לא היסס לרגע והורה לי להתקרב עם הנגמ"ש לחניון המתפוצץ, שהיה מטווח כל הזמן על ידי טילי נ"ט מצריים, ושממנו עפו לכל עבר גושי פלדה בוערים. התקרבותי עד כעשרה מטרים מהחניון ואיתן הורה לי לעצור. הוא ירד לבדו מהנגמ"ש והחל מטפס מטנק לטנק, כשחלק מהטנקים בוערים, מוודא שלא נשאר בתוכם פצועים. בחיפוש בתוך הטנקים הוא מצא עוד מספר פצועים שלא פינו את עצמם בשלב הראשון, וגם אותם העביר לנגמ"ש שהיה צפוף ומלא עד אפס מקום. איתן עצמו נפצע בשלב זה מרסיסים ביד וביצע פעולה זו כאשר ידו חבושה. לאחר שהעברנו את כל הפצועים לנגמ"ש נסענו לאחור כחמש מאות מטרים, ואז ספג החניון מספר טילים נוסף שהדליק את שאר הטנקים ואת הנגמ"ש השני של הגדוד. מהאזנה לרשת הקשר הבנו שהמצב נואש, שהמג"ד אברהם אלמוג נשאר עם שלושה טנקים תקינים בלבד, ושהוא זקוק לעזרה דחופה של טנקים.

באותו שלב קריטי הופיעו לפתע מדרום לנו, כתשעה טנקים חדשים מדגם מגח אם-60⁵, דגם חדש ביותר באותו הזמן, שאפשר היה לזהות אותם בחשכה לפי צורת הצריח המוארכת שלהם ומקלעי 0.5 המיוחדים שבצריחון המפקד. הפלוגה

כחוברת אישית שנתתי לה את השם "המלחמה שנשכחה". השם שבחרתי תיאר את תחושותי באותם שנים, בהן לתחושותי הסובייקטיבית היה רצון להשכיח את אירועי המלחמה. זכורה לי היטב שנה בה לא התקיים טקס זיכרון ממלכתי למלחמה, בעקבות דברי ביקורת שנשמעו בציבור על שאמר ראש הממשלה דאז "שיום הזיכרון הוא יום למשפחות", כאילו הנופלים במלחמה נפלו למשפחתם ולא לכל עם ישראל.

בלילה של 15 באוקטובר הייתי כאמור יחד עם כוחות חטיבה 14 במסגרת גדוד 184, פלוגה ז' של אליהו ששון ז"ל¹ שנהרג במלחמה. בשלב מסוים של הלחימה נותקנו מהפלוגה והפכנו בפועל לנגמ"ש חילוץ פצועים של הגדוד. אירוע אחד זכור לי היטב עד היום. מצאנו את עצמנו ממתנים בהוראת המג"ד אברהם אלמוג² בסמיכות לצומת "טרטור – לכסיקון", ובצמוד למקבץ טנקים ונגמ"ש שעלו על מוקשים וטווחו על ידי חיילים מצרים בטילי סאגר שפגעו בהם שוב ושוב. הטילים ירדו על "חניון הטנקים" הזה ופגעו אנושות בטנקיסטים שנשארו עליהם, שהמשיכו בלחימה בעיקר באש מקלעים תוך שהם עומדים על טנקים בוערים. כתבתי על האירוע את המשפטים הבאים³:

"... התברר לנו שבחניון יש פצועים נוספים.

במלחמת יום הכיפורים הייתי חייל סדיר בפלוגה י' (חרמ"ש) בגדוד 79 בסיני. טלטלת הקרבות הביאה אותי בלילה של 15 באוקטובר 1973 לצומת טרטור-לכסיקון יחד עם שאר לוחמי חטיבה 14, שפרצו ואחזו בתפר שבין ארמיה 3 לארמיה 2 בקו התעלה, ואפשרו לכוחות צה"ל האחרים לעבור את התעלה ובפועל לשנות את פני המערכה.

ארבע עשרה שנים לאחר המלחמה, באוקטובר 1987, לאחר שהרגשתי שזיכרוני מתחיל לבגוד בי בכל הקשור לפרטי אירועים שונים מהמלחמה, אירועים שעד אז היו זכורים לי כאילו קרו אתמול, החלטתי לעלות את הדברים על הכתב. במשך מספר לילות בחופשה משפחתית בגוש קטיף, לאחר שבני הבית הלכו לישון, ישבתי וכתבתי את פרטי האירועים בבלוק כתיבה שהבאתי במיוחד אתי, ובהתבסס על הזיכרון ויומן מלחמה קצר שרשמתי לעצמי במהלך המלחמה. הרשימות האלה נשארו במגירה ועברו עוד כמה שנים עד שהרשיתי לעצמי להראות אותם לבני המשפחה. רק כאשר שני בניי היו בצבא, יונתן סמ"פ טנקים באותה חטיבה שבה שירתתי אני ערב המלחמה, ותומר סמל בגדוד חרוב (לימים גם הוא סמ"פ), החלטתי בשנת 2005 להוציא את הרשימות לאור

עקפה אותנו משמאל לציר והמשיכה צפונה, הרגשנו הקלה מן הסייע הבלתי צפוי, אך לא עברו כעשר דקות וראינו את אותו טור טנקים מצוחצח נוסע בחזרה דרומה לכיוון שממנו הגיע. לא יכולנו לקיים קשר איתם, כי לא ידענו לאיזו רשת האזינו, אך הייתה זו סטירת לחי רצינית למורל שלנו. להרגשתנו אז – הפלוגה האלמונית התקרבה לתופת, הריחה אותו והעדיפה להסתלק. הרגשנו נטושים וכועסים.

בוועדת העיטורים שזומנתי להעיד בפניה אחרי המלחמה העלית נקודה זו, ומעבר להחלפת מבטים רבי משמעות בין הגנרלים השונים והבטחה שהנושא ייבדק, לא נודעה לי עד היום סיבת תנועתה בחזרה של הפלוגה.

סיפורה של פלוגת הטנקים שנעלמה נשאר בזיכרוני שנים רבות כתעלומה לא פתורה. כמה חודשים לאחר צאת היומן לאור פנה אלי חבר לעבודה והביא לי את ספר החטיבה⁵ שאלה השתייך במלחמה – חטיבה 600 שנלחמה בסמיכות לחטיבה 14. בקוראי בספר מצאתי תיאור של אותה פלוגה, פלוגה ב' מגדוד 407 של חטיבה 600. לפי הכתוב בספר, מפקד הפלוגה רס"ן גדעון גלעדי נע צפונה על ציר לכסיקון. מטרתו הייתה להגיע לצומת "טרטור לכסיקון", לפנות מזרחה על ציר "טרטור" ולטהר את השטח ממערב למזרח. בסערת הקרב ובחשכת הליל הוא פספס את הצומת ורק לאחר דקות ספורות של נסיעה הבין שטעה ושב על עקבותיו. אנחנו שעמדנו לצד הצומת ראינו את הפלוגה נעה צפונה בחושבנו שמטרתה לסייע לכוחות חטיבה 14 מצפון, ולאכזבתנו הרבה ראינו אותה "נסוגה" בעוד שפועל היא נעה למשימתה שהייתה טיהור ציר "טרטור" כלפי מזרח.

האמת שקראתי את הדברים בהתרגשות ובהבנה מאוחרת של יותר משלושים שנה, שכל אשר דמיינו באותו לילה קשה לא היה נכון ולשווא האשמונו את הפלוגה ומפקדה. לימים עלה אתר חטיבה 14 לאוויר⁶, בהערת

אגב אציין שהוא כפי הנראה אתר המורשת הגדול והרחב ביותר למלחמת יום הכיפורים שקיים בכלל. בעלון החדשות של החטיבה מחודש מארס 2010 התרגשתי לקרוא דברים ברורים ביותר שכתב אורי שריר, שהיה אז מכונאי וסמל טכני בפלוגה והתעקש להצטרף ללחימת הפלוגה כנהג טנק. גדעון גלעדי המ"פ אישר לו את מבוקשו והוא צורף כנהג טנק 1א של הפלוגה. את חוויותיו שכתב העלו מנהלי אתר החטיבה לאתר, וכך הוא כותב⁷:

"... כשאני מאזין היום לרשת הקשר "מקדח"⁸, נזכר אני בקולו השקט והרגוע של גדעון גלעדי, באש התופת (וגם קודם בקרב הבלימה כשחטפנו ארטילריה מסיבית), שיכול לשמש מופת ומורשת ללוחמי השריון באשר הם.

שטחי הכינוס 15 באוקטובר 1973

אני נהג טנק בפלוגה ב', 1א' שנע אחרי המ"פ גדעון גלעדי.

שעת בין ערביים, שמש כתומה גדולה שוקעת בפאתי המדבר, רוח מדברית קרה מתחילה לנשוב, ואנו בתנועה מנהלתית, טנק אחרי טנק, נכנסים בשדרת מסע למקומנו, מימיני ומשמאלי טנקים. מחנים, מדוממים מנוע. דממת קשר.

אני יוצא מפתח הנהג, חובר למחס המט"ק ול"שמל" (שמואל) הטען קשר שכבר עומדים על סיפון הטנק, ופעם ראשונה שאני חווה "פיק ברכיים", מושג שלמדתי בילדותי אך לא חוויתי, הברכיים פשוט רועדות. "ים" של טנקים, שדרות, שדרות, מאות טנקים ולוחמים עומדים בשקט, לא מדברים, כל אחד מכונס בתוך עצמו, לא חושבים על כלום, דממת מדבר. עוצמה שהלב לא יכול להכיל. הטנקים בצבע אדמה נטמעים בצבע החול המדברי. אין זה מפחית מגודל העוצמה ומה שמעיד על מה שהולך להיות.

ימים של לחימה, קרבות שב"ש (שריון בשריון) כבר מאחורינו, אך זאת הייתה רק הפתיחה, הדבר

הרציני זה עכשיו, לפנינו. אין חיוכים, אין דיבורים, לא צריך, אנו אחרי התדריכים. תודרתי ברור, שאלתי את מוזס המט"ק מה לעשות אם ייפגע, לאן אנהג את הטנק. תשובתו הייתה "אני סומך עליך שתביא אותנו לחוף מבטחים". קצר וקולע, אין שאלות. האמת שראיתי את המפות וידעתי בדיוק איפה אנחנו נמצאים. השתתפתי בכל התדריכים, ידעתי והבנתי בדיוק רב את המשימה. אך אל לנו לשכוח שאני אז בסה"כ מכונאי, ובמשימה זו אני נהג.

השמש הולכת ושוקעת, אדמונית וזוהרת ביופיה המדברית. הדממה צועקת והחושך הולך ותופס את מקומו. אנו נכנסים לטנק, כולם, הדמויות נעלמות בכלים, המדפים עדיין לא סגורים אך רק דמות המפקד בולטת בכל טנק. דממת קשר.

מתניעים מנועים, המ"פ גדעון מסמן ביד את התנועה המיוחלת "נוע נוע". אנו בשדרה הראשונה שיוצאות לדרך. גדעון מוביל ואנחנו אחריו. לא עוברות דקות והטנק של גדעון צולל לתוך תעלת השקיה (בלי מים) בצד הדרך. אין זמן לחילוצים חייבים להמשיך, כל האוגדה אחרינו והציר אחד. גדעון לא מהסס וקופץ על הטנק שלי, אנו מובילים את שדרת המסע של אוגדה. ינאי והצוות נשארים עם הטנק התקוע. אנו עוברים אותו וממשיכים.

בדממה רועמת, נעים לעבר "לכסיקון". כבר חושך מוחלט. מוזס מכוון אותי, לא לסטות מהציר, לנהוג אני יודע ואוהב. עדיין הכול פסטורלי.

ציר "לכסיקון"

בשעה טובה עולים על ציר "לכסיקון" מתחילים בנסיעה מהירה, עוברות דקות, כך זה לפחות נראה, הקשר נפתח, בדיקת קשר, הכול תקין. תזכורת: קיבלנו הנחיה מפורשת לא להשתמש ב"א"א (פנסי אינפרה אדום) על מנת שלא יזהו אותנו.

צומת טרטור לכסיקון כמה ימים לאחר הקרב של 15 באוקטובר 1973

גדעון גלעדי ז"ל קיבל על לחימתו בלילה הזה את עיטור הגבורה שהוא העיטור הגבוה ביותר שניתן לחיילי צה"ל. בעיטור הגבורה נכתב ¹⁰:

רס"ן גדעון גלעדי ז"ל

צומת טרטור-לכסיקון במפת סיריוס

המשמעות – לא רואים כלום, חושך מוחלט. נעים צפונה במגמה לאתר את ציר "טרטור", לפנות ימינה, לטהר את הציר ולאפשר לגשר הגלילים ולכוחות צה"ל לנוע לכיוון התעלה.

פתאום, ללא התרעה אנו מתחילים לחטוף טילים, מימין ומשמאל, ארטילריה, אש תופת מכל הכיוונים. אני לוחץ פול גז, הטנק טס ב-35 מייל בשעה (מקסימום מהירות), מדפים סגורים. גדעון קורא, צועק לשאר

סרן גדעון גלעדי ז"ל עבר מחיל הצנחנים לחיל השריון, ובכך הגשים את שאיפתו למלא את מקומו של אחיו אמנון ז"ל, שנפל במלחמת ששת הימים כ-מ"פ טנקים. בליל 15 באוקטובר 1973, במסגרת המשימה לפריצת הציר לתנועת כוחותינו אל מעבר

לתעלה, הוביל את פלוגתו לפתיחת ציר "טרטור" ממערב. באזור צומת "טרטור – לכסיקון" נתקלה הפלוגה במארב מצרי. במהלך הקרב נפגע הטנק שממנו לחם סרן גדעון גלעדי ז"ל, והוא עבר לפקד מטנק אחר. הכוח המשיך במילוי משימתו ותקף את הצומת פעמים מספר, למרות הפגיעות הרבות שחזר וספג, עד שנותרו בו רק 2 טנקים תקינים. בטנקים אלה פרץ לבסוף סרן גדעון גלעדי ז"ל בציר "טרטור" מזרחה, ופינה את הדרך לכוחות הצנחנים שנעו אחריה. במהלך הקרב נפגעו גם טנקים אלה, וסרן גדעון גלעדי ז"ל נהרג בעת ביצוע המשימה. במעשיו אלה גילה דבקות במשימה, כושר מנהיגות למופת, אומץ לב וגבורה עילאית. על מעשה זה הוענק לו עיטור הגבורה.

שמעון פרס, שר הביטחון. אייר תשל"ה, מאי 1975.

היום, שלושים ושמונה שנים לאחר המלחמה, ערב יום הזיכרון לחללי צה"ל אני מבקש סליחה מגדעון גלעדי וחבריו לוחמי פלוגה ב' גדוד 407, על שחשדנו בכשרים בלילה חשוך ותחת אש כבדה, על שראינו את המציאות מנקודת המבט הצרה של הפריסקופ ועל שלא ידענו אז את מעשה גבורתם.

הלקח שלמדתי מאז אותו גילוי הוא שגם כאשר אתה רואה בעיניך ממש מציאות מסוימת, יתכן שהיא מציאות אמיתית אבל בפרספקטיבה צרה. יתכן שהמציאות הרחבה שונה ולעתים אף הפוכה מהפרספקטיבה הצרה, וכמאמר חז"ל מפרקי אבות: "וַיְהִי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זָכוֹת". "...כִּי מִדֵּי דִבְרֵי בֶן זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד..." (ירמיהו ל"א, י"ט)

יאה זכרו של גדעון גלעדי, יחד עם זכרם של שאר חללי פלוגה ב' מגדוד 407, ברוך. •

לחפש, היינו לבד. פתאום, הטנק מסתובב 90 מעלות וצולל עד עומק התובה לתוך החול. חטפנו אותה, פגז חדר למיכל הדלק השמאלי והחזל נקרע כמו שרוך נעליים שנפרס במהירות. גדעון ואנשי הצוות קופצים מהטנק, ברור שהפיצוץ שלו עניין של שניות.

מתיאורו של אורי שריר עולה בבירור כי הטנק של גדעון גלעדי דהר צפונה תחת אש כבדה ופספס את הצומת ושב על עקבותיו דרומה לאחר מספר דקות.

עשרים ושתיים שנה לאחר המלחמה, בשנת 2005 ומספר חודשים לאחר שהוצאתי את יומן המלחמה שלי, הוצאתי לאור את הספר "פלוגה ב' בסופה", המספר את סיפורה של הפלוגה במלחמה. הספר יצא לאחר עבודת תחקיר שנמשכה כמעט שנתיים, בהם ראייתי כמעט את כל חיילי הפלוגה שנותרו בחיים. היות ולאחר כיומיים של לחימה התפרקה הפלוגה בגלל אבדות כבדות, הבאתי בספר את סיפורו של כל אחד מחייליה שברובם הצטרפו ליחידות אחרות והמשיכו להילחם.

לספר זה כבר הספקתי להכניס השלמה לפסקה מהיומן האישי, המתייחסת לתיאור התנועה של פלוגה ב' מגדוד 407, שם כתבתי ⁹:

"שלושים שנה אחרי, כאשר בכל הזמן הזה תעלומת הטנקים הבורחים ממשיכה להטריד אותי, הגעתי לספר בשם "החטיבה במלחמת יום הכיפורים" (הכוונה לחטיבה 600, ע"ד) שפתר את התעלומה עבורי. מסתבר שהטנקים לא ברחו אלא פשוט טעו בניווט ונעו צפונה מדי. כאשר גילו את טעותם סבו לאחור לצורך ביצוע משימתם המקורית, והיא פתיחת ציר "טירטור" ממערב למזרח".

הטנקים, איפה אתם, נראה שאנחנו לבד, דוהרים. הדרך צרה, כביש אספלט צר שהחול מכסה חצי ממנו, המדפים סגורים, חושך, רק הפגזים מאירים, אנו מתחילים לירות אש לכל כיוון, התותח יורה כמעט כמו מכונת ירייה לכל מה שזז. היציאות מסנוורות אותי, המדף סגור והראייה רק דרך הפריסקופ. למדתי את השיטה, כל פעם שמוזס צועק אש אני עוצם את העיניים, כך אינני מסתנוור. כל שאני מצליח הוא לראות את הפסים הלבנים רצים באמצע הפריסקופ, כך אני מבין שאני על הציר. כשהפסים נעלמים אני צועק למוזס לכוון אותי. אין תשובה, הוא טרוד באיתור מטרות וירי. הרגל מועכת את דוושת הגז. הפגזים פוגעים והטנק מטלטל. אגלי זעה חורשים את הפיח השחור שמכסה את פניי, זיעה מפויחת נכנסת לעיניים, הניגוב הפסיק לעזור ורק מפריע. לעיתים עמודי החשמל שבצדי הדרך עוזרים לי לכוון את הטנק. לא אחת קורה שאני יורד מהציר אך מצליח לחזור ולהמשיך בדוושת הגז לחוצה לתובה בכל הכוח, לא עוזב.

גדעון מחפש את הפנייה ימינה ל"טרטור" אך לא מוצא. פתאום שקט דממה, עברנו את האש, עברנו גם כנראה את הצומת, לאן ממשיכים, אין לאן. חוזרים. אני מסובב את הטנק ומתחיל בדהירה דרומה, ברור שאנו הולכים לחצות פעם נוספת את מה שנראה כמתחם מצרי שיורה עלינו. גדעון מחפש את הטנקים אך אלה לא עונים לו. והאש חוזרת, מחדש, הטילים והנותבים מכסים את השמיים. אור של תופת, ומחדש הטנק מיטלטל בין הפגזים שפוגעים בו אך לא חודרים (לא ברור למה). גם הפעם לא מצאנו את הצומת. ועוד פעם מסתובב צפונה, אנחנו לבד, גדעון מדבר עם הדרגים מעליו, מוזס יורה, בלי סוף, מחפשים את הצומת. את הטנקים גדעון הפסיק

הערות

1. סרן אלי ששון זכה בעיטור העוז לאחר מותו.
2. סא"ל אברהם אלמוג, מג"ד 184, זכה בעיטור העוז על חלקו במלחמה.
3. דרורי, עפר, המלחמה שנשכחה, 2005.
4. סרן איתן שביט מפקד הנגמ"ש לי זכה בצל"ש הרמטכ"ל לאחר נופלו.
5. "החטיבה במלחמת יום הכיפורים" – הכוונה לחטיבה 600.
6. www.hatifa14.org.il
7. אתר חטיבה 14 <http://www.hatifa14.org.il/?CategoryID=224&ArticleID=871>
8. להאזנה לרשת "מקדח": <http://www.hatifa14.org.il/?CategoryID=315&ArticleID=366&Page=1>
9. דרורי, עפר, פלוגה ב' בסופה – סיפורה של פלוגה ב' מגדוד 79 במלחמת יום הכיפורים, 2005.
10. אתר הגבורה www.gvura.org